

Regeringens proposition

2008/09:112

Möjlighet till ytterligare skolgång för vissa elever i
specialskolan

Prop.
2008/09:112

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 5 februari 2009

Fredrik Reinfeldt

Jan Björklund
(Utbildningsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att en elev som har tagits emot i specialskolan på grund av synskada och ytterligare funktionshinder och som på grund av sina funktionshinder inte kan få tillfredsställande förhållanden i gymnasiesärskolan eller gymnasieskolan, efter det att skolplikten har upphört och i mån av plats ska få möjlighet till ytterligare utbildning i specialskolan till och med vårterminen det kalenderår då eleven fyller 21 år. Detta ska gälla om eleven har en utvecklingsstörning eller om eleven bedöms inte ha förmåga att fullfölja den sista årskursen i specialskolan under två år efter det att skolplikten har upphört.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2009.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).....	4
3	Ärendet och dess beredning.....	6
4	Principiella utgångspunkter	6
5	Allmänt om specialskolan.....	7
6	Möjlighet till ytterligare skolgång	9
7	Ikraftträdande.....	12
8	Ekonomiska konsekvenser.....	13
9	Författningskommentar.....	13
9.1	Förslag till lag om ändring i skollagen.....	13
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Ökad likvärdighet för elever med funktionshinder (SOU 2007:87).....	15
Bilaga 2	Lagförslaget i betänkandet Ökad likvärdighet för elever med funktionshinder (SOU 2007:87)	20
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser	22
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 februari 2009	23

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2008/09:112

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).

2 Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Prop. 2008/09:112

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 6 och 8 §§ skollagen (1985:1100)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Om en elev i specialskolan inte tillfredsställande har slutfört sista årskursen när skolplikten upphör men bedöms ha förmåga att fullfölja utbildningen, *skall* eleven beredas tillfälle att göra detta under högst två år efter det att skolplikten upphörde. *Vad som nu sagts* gäller inte om eleven är utvecklingsstörd. En utvecklingsstörd elev som började fullgöra sin skolplikt det kalenderår då eleven fyllde åtta år har dock rätt att när skolplikten upphör slutföra sista årskursen.

Föreslagen lydelse

7 kap.

6 §²

Om en elev i specialskolan inte tillfredsställande har slutfört sista årskursen när skolplikten upphör men bedöms ha förmåga att fullfölja utbildningen, *ska* eleven beredas tillfälle att göra detta under högst två år efter det att skolplikten upphörde. *Det* gäller inte om eleven är utvecklingsstörd. En utvecklingsstörd elev som började fullgöra sin skolplikt det kalenderår då eleven fyllde åtta år har dock rätt att när skolplikten upphör slutföra sista årskursen.

En elev som har tagits emot i specialskolan enligt 3 kap. 3 § tredje stycket 1 och som på grund av sina funktionshinder inte kan få tillfredsställande förhållanden i gymnasiesärskolan eller gymnasieskolan, får efter det att skolplikten har upphört och i mån av plats genomgå ytterligare utbildning i specialskolan till och med vårterminen det kalenderår då eleven fyller 21 år, om eleven

1. har en utvecklingsstörning, eller

2. bedöms inte ha förmåga att fullfölja utbildningen enligt första stycket.

¹ Lagen omtryckt 1997:1212.

² Senaste lydelse 1999:886.

8 §³

Beslut av styrelsen för utbildningen enligt 4 § fjärde stycket om åtgärder för elever som inte bor hemma samt enligt 6 § om rätten att fullfölja utbildningen får överklagas av eleven eller företrädare för denne hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Beslut av styrelsen för utbildningen enligt 4 § fjärde stycket om åtgärder för elever som inte bor hemma samt enligt 6 § *första stycket* om rätten att fullfölja utbildningen får överklagas av eleven eller företrädare för denne hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.

³ Senaste lydelse 1999:886.

Regeringen beslutade den 7 december 2006 att en särskild utredare bl.a. skulle kartlägga och analysera hur stort behovet av utbildningsplatser kan förväntas bli vid inrättande av en statlig specialskola för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder (dir. 2006:127). Utredaren skulle analysera och lämna förslag på en lämplig organisationsform för en sådan specialskola samt vid behov lämna förslag till författningsändringar om möjligheten till förlängd skolgång i specialskolan. Utredningen, som antog namnet Utredningen om statliga specialskolor (U 2006:11), överlämnade sitt slutbetänkande Ökad likvärdighet för elever med funktionshinder (SOU 2007:87) den 3 december 2007. En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Utredningens lagförslag finns i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Utbildningsdepartementet (U2008/7680/S).

I denna proposition behandlas utredningens förslag till ändringar i skollagen (1985:1100).

4 Principiella utgångspunkter

I propositionen *Två nya specialskolor – utvidgning av specialskolans målgrupp* (prop. 2007/08:112) uttryckte regeringen de principiella utgångspunkterna för specialskolans vidare utveckling. Regeringens övergripande mål med skolpolitiken är en skola som möter varje elevs behov och ger alla elever goda förutsättningar att nå kunskapsmålen. Varje elev ska få det stöd och den hjälp som han eller hon behöver, oavsett förutsättningar. Kommunerna har som skolhuvudmän ett ansvar för att erbjuda en god utbildning för alla barn i respektive hemkommun. Det är emellertid naturligt att det inte finns en enda utbildningsmodell som passar alla elever. Barn med funktionsnedsättningar ska ha möjlighet att välja den skola som passar dem bäst och som kan ge dem det stöd som just de behöver. För detta krävs olika alternativ.

Riksdagen antog i maj 2000 regeringens proposition *Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken* (prop. 1999/2000:79, bet. 1999/2000:SoU14, rskr. 1999/2000:240). Enligt handlingsplanen bör elever med funktionshinder, på samma sätt som övriga barn och ungdomar, ha möjlighet att bo med sina föräldrar eller i deras närhet och gå i skola i närheten av hemmet. Enligt handlingsplanen kommer en av specialpedagogikens mest angelägna uppgifter att vara att bidra till utvecklingen av den vanliga pedagogiken så att beredskapen i skola och förskola ökar för att möta variationen av behov hos barn och ungdomar.

Det finns också flera internationella överenskommelser som ligger till grund för regeringens politik inom berörda politikområden:

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) innehåller fyra grundläggande principer: inget barn får diskrimineras på grund av

härkomst, kön, religion, funktionshinder eller andra liknande skäl (artikel 2), barnets bästa ska vara vägledande vid allt beslutsfattande och vid alla åtgärder som rör barn och unga (artikel 3), barn och unga ska tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar (artikel 6) och barn och unga ska ges möjlighet att framföra och få respekt för sina åsikter i frågor som berör dem (artikel 12). Barnkonventionen innehåller också bestämmelser om att barn med funktionshinder ska ha effektiv tillgång till och få undervisning och utbildning, hälso- och sjukvård, habilitering, förberedelser för arbetslivet och möjligheter till rekreation på ett sätt som bidrar till barnets största möjliga integrering i samhället och individuella utveckling. Barnkonventionen är juridiskt bindande.

FN:s generalförsamling antog 1993 standardregler om jämlikhet och delaktighet för människor med funktionshinder inom samhällets alla områden. Reglerna är inte rättsligt bindande men kan sägas innebära ett moraliskt åtagande. I standardreglerna föreskrivs bl.a. att utbildningen för personer med funktionshinder bör vara en integrerad del av den ordinarie utbildningen.

Salamancadeklarationen antogs 1994 vid en världskonferens om undervisning av elever i behov av särskilt stöd. Den har ingen rättsligt tvingande innebörd. I deklarationen slås fast att barn och ungdomar i behov av särskilt stöd i undervisningen bör omfattas av de allmänna undervisningssystem som byggs upp för flertalet barn.

Riksdagen beslutade den 13 november 2008 att bifalla Sveriges tillträde till FN:s internationella konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (prop. 2008/09:28, bet. 2008/09:SoU3, rskr. 2008/09:38). Konventionens artikel 24 innehåller bestämmelser om hur rätten till utbildning ska kunna förverkligas för personer med funktionsnedsättning utan diskriminering och på lika villkor.

5 Allmänt om specialskolan

Specialskolan finns för barn som på grund av sitt funktionshinder eller andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller särskolan om de

- är synskadade och har ytterligare funktionshinder,
- är döva eller hörselskadade, eller
- har en grav språkstörning.

Staten, genom Specialpedagogiska skolmyndigheten, driver och är huvudman för specialskolan. För döva och hörselskadade elever finns fem regionala skolor: Birgittaskolan i Örebro, Kristinaskolan i Härnösand, Manillaskolan i Stockholm, Vänerskolan i Vänersborg och Öster-vångsskolan i Lund. Utöver dessa finns tre riksskolor med hela landet som upptagningsområde: Åsbackaskolan för elever med dövhet och hörselskada kombinerad med utvecklingsstörning samt för elever med medfödd dövblindhet, Hällsboskolan för elever med grav språkstörning samt Ekeskolan för elever med synskada och ytterligare funktionshinder.

I propositionen Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd (prop. 1998/99:105) lade regeringen fram förslag till ändringar av specialskolan. Förslagen antogs av riksdagen 1999 och trädde i kraft den 1 juli 2000 (bet. 1999/2000:UbU4, rskr. 1999/2000:14). De viktigaste förändringarna för specialskolan var:

- Specialskolan som skolform bibehölls endast för döva, hörselskadade eller dövblindfödda barn och ungdomar. Specialskolans målgrupp omfattade inte längre syn- eller talskadade barn. Den fasta skoldelen vid Ekeskolan respektive Hällsboskolan avvecklades successivt. Från den 1 juli 2001 skrevs inga ytterligare elever in i Ekeskolan.
- Möjligheten att efter fullgjord skolplikt erbjudas annan utbildning i specialskolan togs bort. Före den 1 juli 2000 fanns en möjlighet enligt 7 kap. 6 § då gällande skollag (1985:1100) för ungdomar som efter skolpliktens upphörande inte kunde gå i gymnasieskolan därför att de var utvecklingsstörda, att i mån av plats genomgå annan utbildning i specialskolan intill utgången av vårterminen det år de fyllde 21 år.
- En mindre skoldel för placeringar under viss tid skulle finnas i anslutning till verksamheten vid Ekeskolans resurscenter och Hällsboskolans resurscenter, den s.k. visstidsutbildningen.

I propositionen Två nya specialskolor – utvidgning av specialskolans målgrupp (prop. 2007/08:112) föreslog regeringen att skollagen skulle ändras så att målgruppen för den statliga specialskolan skulle utvidgas och återigen omfatta elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning. Vidare föreslogs att elever som tillhör målgruppen skulle tas emot i specialskolan om de på grund av sitt funktionshinder eller av andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller särskolan. Dessutom föreslogs att visstidsutbildningen i särskilda resurscenter skulle avskaffas. Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2008 (bet. 2007/08:UbU16, rskr. 2007/08:212).

I april 2008 gav regeringen Specialpedagogiska institutet i uppdrag att förbereda inrättandet av de nya skolorna till terminsstarten 2008 (U2008/2957/S). Den 1 juli 2008 togs uppdraget över av den nybildade Specialpedagogiska skolmyndigheten som slutförde återetableringen av Ekeskolan och Hällsboskolan som statliga specialskolor.

Ekeskolan

Ekeskolan är den riksskola som finns för elever med synskada och ytterligare funktionshinder. Skolan ligger i Örebro och har vårterminen 2009 totalt 24 elever. Av dessa får 15 elever utbildning enligt övergångsbestämmelser för den tidigare visstidsutbildningen. Övriga är elever som påbörjat sin utbildning i specialskolan före den 1 juli 2000.

Förutom grav synskada, synnedsättning eller Cerebral Visual Impairment (hjärnsynskada) har eleverna på Ekeskolan en eller flera ytterligare funktionsnedsättningar. Sådana kan vara utvecklingsstörning, olika autistiska diagnoser och andra syndrom, koncentrationssvårigheter, dövhet/hörselskada, språkstörning eller olika grader av rörelsehinder.

Eleverna på Ekeskolan är i behov av individuellt anpassad undervisning som är integrerad med den dagliga verksamheten på skolan. En stor

6 Möjlighet till ytterligare skolgång

Regeringens förslag: En elev som på grund av synskada och ytterligare funktionshinder har tagits emot i specialskolan och som på grund av sina funktionshinder inte kan få tillfredsställande förhållanden i gymnasiesärskolan eller gymnasieskolan, ska efter det att skolplikten har upphört och i mån av plats få genomgå ytterligare utbildning i specialskolan till och med vårterminen det kalenderår då eleven fyller 21 år. Detta ska gälla om eleven har en utvecklingsstörning eller om eleven bedöms inte ha förmåga att fullfölja sista årskursen i specialskolan under två år efter det att skolplikten har upphört. Beslut om ytterligare utbildning i specialskolan ska inte kunna överklagas.

Utredarens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Majoriteten av de remissinstanser som kommenterat utredarens förslag är positiva till ytterligare skolgång i specialskolan för de aktuella eleverna. Förslaget stöds av *Barnombudsmannen, Specialpedagogiska institutet, Lidköpings, Mörbylånga, Täby, Umeå och Uppsala kommuner, Föreningen Sveriges dövblinda, Lärarförbundet, Parkskolan i Uppsala, Riksförbundet Ekeskolans Vänkrets, Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn (DHB), Silviaskolan i Hässleholm, Sveriges Kommuner och Landsting, Synskadades Riksförbund (SRF) och Riksorganisationen Unga Synskadade.*

Specialpedagogiska institutet stödjer förslaget och menar att det ger kommunerna mer tid att bereda goda förutsättningar för elevens återvändande till hemkommunen. *Synskadades Riksförbund (SRF)* och *Riksorganisationen Unga Synskadade* framhåller att man var emot att specialskolans målgrupp utökades till att omfatta barn med grav språkstörning samt barn med synskada och ytterligare funktionshinder. Där emot menar man att lösningen med fortsatt skolgång för de nu aktuella eleverna är godtagbar med tanke på dessa elevers komplexa funktionsnedsättningar. Riksorganisationen Unga Synskadade vill också betona vikten av att utbildningen vid Ekeskolan fylls med gediget och framåt-syftande innehåll så att den inte blir en sorts förvaring av dessa ungdomar. *Föreningen Sveriges dövblinda* stöder förslaget men framhåller att behovet även för elever med dövblindhet, som finns i Åsbackaskolan och den kommunala särskolan, bör utredas. *Riksförbundet Ekeskolans Vänkrets* stöder förslaget men anser att formuleringen ”i mån av plats” bör strykas. Vidare anser förbundet att åldersgränsen inte bör fastställas till 21 år. På grund av mycket komplexa funktionshinder har eleverna i praktiken behov av undervisning under mycket längre tid. En elev som behöver ytterligare något år för att utveckla sin förmåga inom

synspecifika områden bör enligt förbundet inte hindras av en stel åldersgräns.

Justitieombudsmannen har inga synpunkter på förslaget i sak, men konstaterar att formuleringen om att elever inte kan få tillfredsställande förhållanden i gymnasiesärskolan eller gymnasieskolan är alltför oklar för att användas som bedömningsgrund. Om beslut om ytterligare skolgång ska kunna överklagas, måste bestämmelsen utformas så att det står klart för Skolväsendets överklagandenämnd vad man ska ta ställning till. *Skolväsendets överklagandenämnd* framhåller att en möjlighet till ytterligare skolgång i mån av plats innebär att Ekeskolans dimensionering blir avgörande samt att ett urval bland eleverna således kan behöva göras. Enligt nämndens mening lämpar sig sådana frågor inte för en prövning genom överklagande. Nämnden menar dock att det vore möjligt att pröva ett överklagande om bestämmelserna t.ex. skulle hänföra sig till förmåga att fullfölja utbildningen.

Socialstyrelsen, *Specialskolemyndigheten*, *Handikappombudsmannen* och *Karlskrona kommun* är negativa eller tveksamma till förslaget. *Socialstyrelsen* anser att förslaget kan leda till att färre elever ges möjlighet till gymnasieutbildning och att gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildningen i stället bör utformas så att alla kan tillgodogöra sig utbildningen. *Specialskolemyndigheten* är tveksam till utredarens förslag. För det första anser myndigheten att det är oklart vem som ska bedöma om eleven ska ha möjlighet till ytterligare skolgång och utifrån vilka objektiva kriterier sådan bedömning ska göras. För det andra innebär förslaget att elever ska tas emot i mån av plats att det inte är elevernas behov som ligger till grund för beslutet. För det tredje framhåller myndigheten att specialskolan inte erbjuder gymnasieutbildning och att dessa elever således fråntas möjligheten till utbildning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. Om elever i Ekeskolan får möjligt att gå kvar till det år de fyller 21, anser myndigheten slutligen att denna möjlighet även bör utsträckas till elever som är döva eller hörselskadade och på grund av utvecklingsstörning inte kan få sin utbildning vid en region-skola. *Handikappombudsmannen* är emot att Ekeskolan som specialskola öppnas även för elever i gymnasieåldern. Enligt ombudsmannen skulle detta innebära ytterligare ett steg tillbaka i utvecklingen. Resurserna bör i stället satsas på att utveckla stödet till elevernas hemkommuner.

Skälen för regeringens förslag

Det behövs olika utbildningsalternativ

Det är svårt för varje enskild kommun att tillhandahålla den kompetens och de resurser som krävs för att en elev med synskada och ytterligare funktionshinder ska få en god utbildning anpassad till hennes eller hans förutsättningar. Ju svårare funktionshinder eleverna har, desto sämre klarar flertalet kommuner att möta deras behov. Det är angeläget att kommunerna gör sitt yttersta för att erbjuda eleverna utbildning i hemkommunen. Samtidigt är det tydligt att elever har olika behov och att det därför behövs utbildningsalternativ med specialistkompetens just för dessa elever. Det är inte rimligt att begära att alla kommuner har tillgång till sådan specialistkompetens. Staten har därvid ett särskilt ansvar för att

garantera alla elevers likvärdiga utbildning. Av den anledningen föreslog regeringen 2008 att specialskolans målgrupp skulle utvidgas till att omfatta även de grupper av barn som före 2001 hade möjlighet att gå i specialskolan. Regeringen tar nu nästa steg i att återetablera den specialskola som fanns före 2001 genom att föreslå ett återinförande av en möjlighet till ytterligare skolgång för vissa elever med synskada och ytterligare funktionshinder som redan är inskrivna i specialskolan.

Ytterligare skolgång för vissa av specialskolans elever

För de aktuella eleverna finns det i många fall goda möjligheter för hemkommunen att med stöd från Specialpedagogiska skolmyndigheten ordna en bra verksamhet under de tidiga skolåren. Svårigheterna ökar dock med elevernas stigande ålder, vilket har kommit att innebära att allt fler elever kommer till Ekeskolan under senare skolår. Den korta kvarvarande skoltiden tillsammans med komplexiteten när det gäller funktionsnedsättningarna gör att det ofta krävs längre tid än vad skolpliktsåldern medger för att förbereda eleven för vuxenlivet eller fortsatt utbildning. Elevens hemkommun kan också behöva längre tid för att förbereda utskolningen av eleven.

Behovet av ytterligare skolgång finns inte för alla Ekeskolans elever. Vissa elever kan vid skolpliktens upphörande gå vidare till kommunens gymnasieskola eller gymnasiesärskola. För en mindre grupp elever finns dock behovet av ytterligare skolgång i specialskolan. Regeringen ser ingen motsättning mellan att å ena sidan ge Ekeskolans elever möjlighet till ytterligare skolgång och å andra sidan stödja utvecklingen i kommunernas gymnasiesärskola. Specialpedagogiska skolmyndigheten har regeringens uppdrag att genom sin verksamhet med råd och stöd i specialpedagogiska frågor underlätta för elever med funktionsnedsättningar att få en bra utbildning i sin hemkommun. Ytterligare skolgång i specialskolan bör heller inte jämföras med en gymnasieutbildning, utan ska vara en möjlighet för eleven att under något längre tid slutföra utbildningen i specialskolan. Vid Ekeskolan finns omfattande kompetens och erfarenhet för att erbjuda de aktuella eleverna en meningsfull utbildning. Genom ytterligare skolgång i specialskolan får dessa elever en ökad möjlighet att förbereda sig för att gå vidare till hemkommunens gymnasiesärskola, något som annars i många fall skulle ha varit omöjligt. För andra i elevgruppen innebär ytterligare skolgång ökade möjligheter att förbereda sig för vuxenlivet i sin hemkommun.

Specialskolemyndigheten har framfört att om en möjlighet till ytterligare skolgång införs för Ekeskolans elever, borde en liknande möjlighet införas även för elever i Åsbackaskolan som är öppen för elever med dövhet eller hörselskada kombinerad med utvecklingsstörning samt för elever med medfödd dövblindhet. Regeringen menar emellertid att den elevgrupp som finns vid Åsbackaskolan har möjlighet till utbildning vid Riksgymnasiet för döva (RGD) och Riksgymnasiet för hörselskadade (RGH) i Örebro. Liknande möjligheter saknas för närvarande för Ekeskolans elever.

Regeringen anser i likhet med utredaren att det bör finnas en bortre gräns för möjligheten till ytterligare skolgång. Möjligheten bör således som längst gälla till utgången av vårterminen det kalenderår då eleven fyller 21 år. Det är viktigt för att markera att den verksamhet som ska bedrivas vid Ekeskolan är en utbildning för skolpliktiga elever som ska slutföras inom en viss tid, i likhet med grundskolan och särskolan. Utbildningens innehåll ska utformas enligt de styrdokument som gäller för de skolpliktiga eleverna i specialskolan. Således ska undervisningen t.ex. utgå från de kursplaner som anges i 3 kap. 2–4 §§ specialskoleförordningen (1995:401). De aktuella eleverna läser ofta enligt kursplanerna för den obligatoriska särskolan eller träningskolan, vilket medger en hög grad av individuell anpassning till den enskilda elevens behov.

Avsikten med ytterligare skolgång är inte att frånta kommunerna ansvaret för att ordna meningsfull utbildning eller sysselsättning för dessa elever, utan ska vara en möjlighet till förberedelse för återvändande till hemkommunen. Det är Specialpedagogiska skolmyndigheten som ska besluta om att en elev ska erbjudas förlängd skolgång i specialskolan. Det är därvid viktigt att myndigheten löpande följer upp elevens utveckling för att avgöra när eleven kan skolas ut till sin hemkommun.

Regeringen anser i likhet med utredaren att möjligheten till förlängd skolgång bör gälla i mån av plats. Möjligheten till förlängd skolgång i specialskolan bör inte försvåra möjligheten att ta emot skolpliktiga elever i specialskolan. Till skillnad från utredaren anser regeringen att beslut om att erbjuda förlängd skolgång inte ska kunna överklagas. I likhet med Justitieombudsmannen och Skolväsendets överklagandenämnd anser regeringen att beslut enligt de föreslagna bestämmelserna inte lämpar sig för överklagande. Detta överensstämmer också med hur bestämmelsen var utformad före reformen år 2000. Regeringen bedömer dock inte att förslaget i dessa delar innebär sämre möjligheter för elever som har sådana behov att få förlängd skolgång i specialskolan. Redan under 2009 avser regeringen att utöka Specialpedagogiska skolmyndighetens förvaltningsanslag för att täcka kostnaderna för möjligheten till förlängd skolgång. Antalet elever som tas emot i Ekeskolan har dessutom visat sig vara förhållandevis konstant över tid.

7 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Möjligheten till ytterligare skolgång för vissa av specialskolans elever ska gälla från och med den 1 juli 2009.
--

Utredarens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Det fåtal av remissinstanserna som yttrat sig i denna del är positiva till förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Under vårterminen 2009 går 13 elever på Ekeskolan sista årskursen i specialskolan eller visstidsutbildningen. Av dessa bedöms mellan sju och nio utnyttja möjligheten till ytterligare skolgång. Det är just detta år förhållandevis många elever och

8 Ekonomiska konsekvenser

En möjlighet för elever i specialskolan med synskada och ytterligare funktionshinder att få ytterligare skolgång i specialskolan (Ekeskolan) till och med vårterminen det år de fyller 21, innebär ökade kostnader för Specialpedagogiska skolmyndigheten. Under 2009 och 2010 bedöms mellan sju och nio elever utnyttja möjligheten till ytterligare skolgång. Eftersom dessa elever redan finns på Ekeskolan innebär dock inte förslaget ökade kostnader motsvarande detta antal elever. På sikt bedömer regeringen dessutom att endast mellan två och fem elever årligen utnyttjar möjligheten till ytterligare skolgång. Det innebär en årlig kostnad för Specialpedagogiska skolmyndigheten på mellan 4 och 10 miljoner kronor. Regeringen avser att föreslå att medel förs från anslaget 1:5 Utveckling av skolväsende, forskoleverksamhet och skolbarnsomsorg till anslaget 1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten för att täcka dessa kostnader. Då kostnader uppstår redan under 2009 avser regeringen att återkomma till frågan även i tilläggsbudgeten för 2009.

9 Författningskommentar

9.1 Förslag till lag om ändring i skollagen

7 kap.

6 §

Ändringarna i *första stycket* är redaktionella.

Andra stycket är nytt och innebär att möjligheten att efter fullgjord skolplikt genomgå ytterligare utbildning i specialskolan återinförs (jfr 7 kap. 6 § andra stycket skollagen i dess lydelse före den 1 juli 2000).

Elever som bedöms ha förutsättningar för en fortsatt skolgång i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan ska erbjudas utbildning i någon av dessa skolformer. Det finns dock i Ekeskolan elever med så komplexa funktionshinder att kommunerna i många fall inte har möjlighet att erbjuda dem tillfredsställande förhållanden i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. Det är för dessa elever det i andra stycket införs möjlighet att genomgå ytterligare utbildning i specialskolan.

Möjligheten införs endast för elever som har tagits emot i specialskolan enligt 3 kap. 3 § tredje stycket 1 skollagen. Förslaget innebär således inte att andra ungdomar ska kunna inleda sin skolgång i Ekeskolan efter skolpliktens upphörande.

Före den 1 juli 2000 omfattade möjligheten till förlängd skolgång enbart elever som bedömts ha en utvecklingsstörning. Förutom utvecklingsstörning kan det emellertid finnas flera orsaker till att eleven behöver ytterligare skolgång. Den ofta komplexa situationen med flera

funktionsnedsättningar kan i sig innebära behov av ytterligare skolgång. Nuvarande förslag omfattar därför även elever som bedöms inte ha förmåga att fullfölja utbildningen enligt paragrafens första stycke. En förutsättning är dock att det i Ekeskolan kan beredas plats för eleven. Därvid bör de elever som har störst behov av ytterligare skolgång beredas plats i första hand.

Utbildningens innehåll måste vara flexibelt och utformas efter varje enskild elevs förutsättningar och behov. Syftet med utbildningen är dock att eleven ska få möjlighet till optimal utveckling och förberedas inför utskolning.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 6.1.

8 §

Ändringen föranleds av att det genom ändringen i 6 § införs ett andra stycke i paragrafen. Innebörden av ändringen är att beslut enligt första stycket kan överklagas men inte ett beslut enligt andra stycket.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 6.1.

Sammanfattning av betänkandet Ökad likvärdighet för elever med funktionshinder (SOU 2007:87)

Prop. 2008/09:112
Bilaga 1

Utredarens ambition har varit att lägga fram förslag som är långsiktigt hållbara. Därutöver har det varit utredarens absoluta mål att öka likvärdigheten och valbarheten mellan olika skolformer för elever med funktionsnedsättningar samt att förtydliga statens ansvar för denna elevgrupp. I det följande presenteras utredningens femton förslag.

Statliga specialskolor i förhållande till kommunernas ansvar och möjlighet att anordna utbildning för elever med vissa funktionshinder

Antalet barn i Sverige med cochleaimplantat (CI) ökar. Denna utveckling och framväxten av kommunala hörselklasskolor, som är anpassade för elever med hörselskada, har medfört att gränsdragningen mellan specialskolans och grundskolans målgrupper har blivit otydligare. Detta har medfört att andelen elever som byter skolform under sin skoltid har ökat. Mot denna bakgrund har utredaren övervägt olika former för en ändrad ansvarsfördelning mellan staten och kommunerna för att skapa förutsättningar för en ökad likvärdighet för döva eller hörselskadade elever.

1. Statsbidrag till kostnader för insatser av regional art för döva eller hörselskadade elever i grundskolan eller i motsvarande utbildning vid fristående skola höjs.

Bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet höjs med ca 309 procent, vilket för budgetår 2007 motsvarar ett belopp om 28,1 mnkr.

2. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att vid ansökan om bidrag ange vilket eller vilka krav som ställs på insatserna av regional art för att bidrag ska beviljas.

I samband med att myndigheten behandlar en ansökan om bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet ska myndigheten ange vilket eller vilka krav som ställs på den regionala insatsen för att bidraget ska beviljas. Syftet med kraven ska vara att säkerställa att utbildningsinsatsen håller hög kvalitet.

3. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att följa upp att de krav som myndigheten ställt på regionala insatser följs.

Myndigheten ges i uppdrag att följa upp att de krav som myndigheten i samband med ansökan om bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet ställt på den regionala insatsen följs.

4. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att i samverkan med de berörda skolorna utreda Malvaprojektets fortsatta inriktning och behovet av ett ekonomiskt stimulansbidrag.

Malvaprojektet i Stockholm bedrivs av kommunala Alviksskolan och statliga Manillaskolan tillsammans. Malvaprojektet är ett utmärkt exempel på hur olika skolformer kan samarbeta på ett flexibelt sätt och där elevernas olika behov av både teckenspråkig och talande miljö kan kombineras. Utredaren anser att projektet bör ges förutsättningar att utvecklas.

5. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att inom sin verksamhet skapa en organisation som innebär en nationell samordning och regionala resurscenter när det gäller döva eller hörselskadade elevers utbildning i sin helhet.

Döva eller hörselskadade elever finns i dag i specialsolan, kommunala hörselklasskolor och olika former av integrerade lösningar. Målgruppen har med CI blivit otidlig. Utredaren anser att elevgruppens behov bäst kan tillgodoses om möjlighet till flexibla utbildningslösningar finns. Det är dock viktigt att staten tar ett tydligt ansvar för hela målgruppen.

Riksgymnasierna i Örebro för döva och hörselskadade (RGD/RGH) och riksgymnasier för svårt rörelsehindrade elever (RgRh)

Staten har avtal med Örebro kommun när det gäller utbildning i riksgymnasierna för döva och hörselskadade samt dövblinda ungdomar (RGD/RGH). Staten har även avtal med berörda parter när det gäller verksamheterna med särskilda omvårdnadsinsatser för elever i riksgymnasierna för svårt rörelsehindrade (RgRh). Det finns dock inga avtal avseende utbildningen vid RgRh.

Ansvar för handläggningen av avtalen ligger i dag dels på Utbildningsdepartementet, dels på Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd (SiSUS). Detta motverkar en enhetlig hantering. Utredaren anser därför att alla avtal ska samlas hos en representant för staten.

6. Uppdrag till Myndigheten för specialpedagogik att ansvara för avtalet mellan staten och Örebro kommun om utbildning vid RGD/RGH

Myndigheten ges i uppdrag att ansvara för avtalet mellan staten och Örebro kommun om gymnasial utbildning i Örebro för döva och hörselskadade samt dövblinda ungdomar från hela landet.

7. Uppdrag till Myndigheten för specialpedagogik att se över hela avtalet mellan staten och Örebro kommun om utbildning vid RGD/RGH.

Myndigheten ges också i uppdrag att se över hela avtalet mellan staten och Örebro kommun om gymnasial utbildning i Örebro för döva och hörselskadade samt dövblinda ungdomar från hela landet. Myndigheten ska vid översynen bl.a. precisera och förtydliga kommunens uppdrag avseende riksgymnasierna.

8. Uppdrag till Myndigheten för specialpedagogik att upprätta och ansvara för avtal om utbildningen vid RgRh.

Myndigheten ges i uppdrag att upprätta och ansvara för avtal om utbildningen vid riksgymnasierna för svårt rörelsehindrade elever.

9. Uppdrag till Myndigheten för specialpedagogik att ansvara för avtalen om särskilda omvårdnadsinsatser för elever i RgRh.

10. Uppdrag till Myndigheten för specialpedagogik att se över avtalen om särskilda omvårdnadsinsatser för elever i RgRh.

Myndigheten ges i uppdrag att se över avtalen om verksamheten med särskilda omvårdnadsinsatser för ungdomar som antagits till RgRh. Myndigheten ges i uppdrag att även ansvara för avtalen om verksamheten med särskilda omvårdnadsinsatser för ungdomar som antagits till RgRh.

Andra utbildningsinsatser av regional art

En framväxt av regionala gymnasieskolor som erbjuder för funktionshindrade anpassad utbildning skulle innebära ökad likvärdighet och valmöjlighet för eleverna och deras föräldrar. Det har dock under utredningen framkommit uppgifter som tyder på att bidragen avseende elever med hörselskada i gymnasieskolan inte är tillräckliga för att eleverna ska kunna erbjudas en med övriga gymnasieelever likvärdig utbildning av hög kvalitet.

11. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att utreda om statsbidragen till kostnader för insatser av regional art för andra elever än döva eller hörselskadade i grundskolan eller i motsvarande utbildning vid fristående skola ska höjas.

Bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet ska enligt förslag nr. 1. höjas beträffande kostnader för insatser av regional art för döva eller hörselskadade elever i grundskolan eller i motsvarande utbildning vid fristående skola. Myndigheten ges i uppdrag att utreda om bidrag enligt nämnda förordning behöver höjas även för andra elever för att utbildningsinsatserna ska hålla hög kvalitet.

12. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att vid ansökan om bidrag ange vilket eller vilka krav som ställs på insatserna av regional art för att bidrag ska beviljas.

I samband med att myndigheten behandlar en ansökan om bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet ska myndigheten ange vilket eller vilka krav som ställs på den regionala insatsen för att bidrag ska beviljas. Syftet med kraven ska vara att säkerställa att utbildningsinsatsen håller hög kvalitet.

13. Myndigheten för specialpedagogik ges i uppdrag att följa upp att de krav som myndigheten ställt på regionala insatser följs.

Myndigheten ges i uppdrag att följa upp att de krav som myndigheten i samband med ansökan om bidrag enligt förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet ställt på den regionala insatsen följs.

En statlig specialskola för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder

Utredaren anser att alla elever ska erbjudas utbildning utifrån sina behov och förutsättningar. Detta är synnerligen viktigt när det gäller elever med synskada och ytterligare funktionshinder. Det är inte möjligt att skapa en lösning och tro att den kan tillgodose elevernas behov av individuella utbildningsalternativ.

Det är självklart att elever som bedöms kunna nå utbildningens mål i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan ska erbjudas den möjligheten i hemkommunens skola. Det finns dock elever vars behov inte kan tillgodoses av dessa alternativ. Därför föreslår utredaren två nya utbildningsalternativ för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder.

14. Uppdrag till Myndigheten för specialpedagogik att omförhandla och ansvara för avtalet mellan staten och Örebro kommun så att avtalet även omfattar elever med synskada och ytterligare funktionshinder.

Myndigheten ges i uppdrag att omförhandla och ansvara för avtalet mellan staten och Örebro kommun om utbildning inom Örebro gymnasiesärskola. Avtalet ska omfatta utvecklingsstörda elever med dövhet, hörselskada eller synskada och ytterligare funktionshinder från hela landet som på grund av sitt eller sina funktionshinder inte kan undervisas tillsammans med andra elever i gymnasiesärskolan.

15. Möjligheten till förlängd skolgång återinförs.

7 kap. 6 § skollagen (1985:1100) kompletteras med en bestämmelse med innebörden att elever i Ekeskolan som på grund av synskada och ytterligare funktionshinder inte kan gå i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan får efter skolpliktens upphörande i mån av plats genomgå ytterligare utbildning i specialskolan intill utgången av vårterminen det kalenderår då de fyller 21 år. Syftet med utbildningen är bl.a. att ge

elever som har kommit till Ekeskolan under senare skolår en möjlighet till optimal utveckling utifrån sina förutsättningar.

Prop. 2008/09:112
Bilaga 1

Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 6 och 8 §§ skollagen (1985:1100)⁴ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

6 §⁵

Om en elev i specialskolan inte tillfredsställande har slutfört sista årskursen när skolplikten upphör men bedöms ha förmåga att fullfölja utbildningen, skall eleven beredas tillfälle att göra detta under högst två år efter det att skolplikten upphörde. Vad som nu sagts gäller inte om eleven är utvecklingsstörd. En utvecklingsstörd elev som började fullgöra sin skolplikt det kalenderår då eleven fyllde åtta år har dock rätt att när skolplikten upphör slutföra sista årskursen.

Om en elev i specialskolan inte tillfredsställande har slutfört sista årskursen när skolplikten upphör men bedöms ha förmåga att fullfölja utbildningen, *ska* eleven beredas tillfälle att göra detta under högst två år efter det att skolplikten upphörde. Vad som nu sagts gäller inte om eleven är utvecklingsstörd. En utvecklingsstörd elev som började fullgöra sin skolplikt det kalenderår då eleven fyllde åtta år har dock rätt att när skolplikten upphör slutföra sista årskursen.

En elev i Ekeskolan som är utvecklingsstörd eller som bedöms inte ha förmåga att fullfölja utbildningen enligt första stycket och som på grund av sina funktionshinder inte kan få tillfredsställande förhållanden i gymnasiesärskolan eller gymnasieskolan får efter skolpliktens upphörande i mån av plats genomgå ytterligare utbildning i Ekeskolan intill utgången av vårterminen det kalenderår då eleven fyller 21 år.

8 §⁶

Beslut av styrelsen för utbildningen enligt 4 § fjärde stycket om åtgärder för elever som inte bor hemma samt enligt 6 § om rätten att fullfölja utbildningen får över-

Beslut av styrelsen för utbildningen enligt 4 § fjärde stycket om åtgärder för elever som inte bor hemma samt enligt 6 § om rätten att fullfölja utbildningen *och om*

⁴ Lagen omtryckt 1997:1212.

⁵ Senaste lydelse 1999:886.

⁶ Senaste lydelse 1999:886.

klagas av eleven eller företrädare för denne hos Skolväsendets överklagandenämnd.

att få genomgå ytterligare utbildning i Ekeskolan får överklagas av eleven eller företrädare för denne hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Prop. 2008/09:112
Bilaga 2

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.

Efter remiss har yttrande över betänkandet lämnats av: Justitieombudsmannen, Socialstyrelsen, Barnombudsmannen, Myndigheten för handikappolitisk samordning, Statens skolverk, Myndigheten för skolutveckling, Specialpedagogiska institutet, Skolväsendets överklagandenämnd, Specialskolemyndigheten, Nämnden för Rh-anpassad utbildning, Handikappombudsmannen, Falkenbergs kommun, Göteborgs kommun, Hässleholms kommun, Karlskrona kommun, Kristianstads kommun, Laholms kommun, Lidköpings kommun, Mörbylånga kommun, Nordmalings kommun, Piteå kommun, Stockholms kommun, Täby kommun, Umeå kommun, Uppsala kommun, Örebro kommun, Örnsköldsviks kommun, Västerbottens läns landsting, Alviksskolan i Stockholm, DövBlind Ungdom, Föreningen Sveriges Dövblinda (FSDB), Hörselskadades Riksförbund (HRF), Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Parkskolan i Uppsala, Riksförbundet Ekeskolans Vänkrets, Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn (DHB), Riksförbundet för Rörelsehindrade barn och ungdomar, Riksförbundet för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna (FUB), Silvieskolan i Hässleholm, Sveriges dövas riksförbund (SDR), Sveriges dövas ungdomsförbund (SDU), Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Synskadades Riksförbund (SRF), Unga hörselskadade (UH) och Unga synskadade (US).

Nedanstående remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig men avstått: Bengtsfors kommun, Bollebygds kommun, Jokkmokks kommun, Lilla Edets kommun, Mora kommun, Ovanåkers kommun, Storfors kommun, Älmhults kommun, Stockholms läns landsting, Angereds-gymnasiet i Göteborg, De Handikappades Riksförbund, Dragonskolan i Umeå, Handikappförbundens samarbetsorgan (HSO), Kannebäcksskolan i Göteborg, Riksförbundet för barn med Cochleaimplantat (Barnplantorna), Riksgymnasiet för Döva och Hörselskadade (RGD/RGH), Riksorganisationen Unga Reumatiker, Solanderskolan i Piteå, Stockholms RH-gymnasium, Stiftelsen Bräcke Diakoniagård, Sveriges Elevråd – SVEA, Sveriges Elevråds Centralorganisation – SECO, Sveriges Skolledarförbund, Söderportskolan i Kristianstad, Söderskolan i Falkenberg och Unga rörelsehindrade.

Spontana remissyttranden har inkommit från: Afasiförbundet/Talknuten och Riksföreningen Autism (RFA).

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 februari 2009

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Olofsson, Odell, Ask, Husmark Pehrsson, Leijonborg, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Hägglund, Björklund, Carlsson, Littorin, Borg, Sabuni, Adelson Liljeroth, Tolgfors, Björling

Föredragande: statsrådet Björklund

Regeringen beslutar proposition 2008/09:112 Möjlighet till ytterligare skolgång för vissa elever i specialskolan